

EXAMENSARBETE

Hösten 2006

Lärarytbildningen

Idrott på pojkars villkor?

En undersökning av elever på högstadiet

Författare

Martin Jönsson

Handledare

Magnus Blixt

www.hkr.se

Idrott på pojkars villkor?

En undersökning av elever på högstadiet

Abstract

Syftet med uppsatsen är att undersöka vad elever i grundskolans senare del har för inställning till ämnet idrott och hälsa när det gäller intresset för ämnet och dess innehåll ur ett genusperspektiv. Hur upplever eleverna de fysiska aktiviteterna under lektionerna? För att få svar på detta har följande problempreciseringar ställts: vad har pojkar och flickor för inställning till ämnet idrott och hälsa på högstadiet?, Finns det några skillnader mellan pojkar och flickor när det gäller val av aktivitet, i så fall vilka?, Deltar flickor på samma villkor som pojkarna på idrottslektionerna?, Vill eleverna att det ska vara samundervisning? Som bakgrund tar uppsatsen bland annat upp en historisk bakgrund om genusperspektivet i skolan, och elevernas inställning till idrott och hälsa. I den empiriska delen redovisas bland annat undersökningens upplägg och i resultatet visas svaren på enkäter och observationerna i löpande text och i form av tabeller. I diskussionen och slutsatsen diskuteras resultatet kring undersökningen som visar bland annat att inställningen till ämnet idrott och hälsa är mer positivt bland pojkarna. Detta diskuteras tillsammans med bland annat pojkarnas högre intresse för bollspel.

Ämnesord: idrott och hälsa, genusperspektiv, idrottsundervisning

Innehållsförteckning

1. INLEDNING OCH BAKGRUND	5
2. SYFTE	5
3. BAKGRUND.....	6
3.1 VAD SÄGER LÄROPLANEN OM GENUSPERSPEKTIVET?	6
3.2 VAD SÄGER KURSPLANEN I IDROTT OCH HÄLSA OM GENUSPERSPEKTIVET?	6
3.3 BEGREPPET GENUS OCH GENUSTEORIER	7
3.4 HUR SÅG IDROTTEGENUSPERSPEKTIV UT FÖRR I SKOLAN?	7
3.5 ELEVERS INSTÄLLNING TILL IDROTT OCH HÄLSA	8
3.6 ELEVERS INFLYTANDE PÅ LEKTIONERNA	9
3.7 VILKA AKTIVITETER HAR VARIT OCH ÄR VANLIGAST PÅ IDROTTEGENUSPERSPEKTIV IDAG?	10
3.8 IDROTT I SKOLAN OCH PÅ FRITIDEN	11
3.9 ELEVERS ATTITYDER TILL FYSISKA AKTIVITETER PÅ IDROTTEGENUSPERSPEKTIV	11
3.10 GENUSPERSPEKTIV OCH IDROTTEGENUSPERSPEKTIV OCH IDROTTEGENUSPERSPEKTIV OCH IDROTTEGENUSPERSPEKTIV	12
3.11 SPELET MELLAN KÖNEN.....	13
4. PROBLEMPRECISERING	14
5. EMPIRISK DEL	15
5.1 TEORETISKA OCH METODOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER	15
5.2 METOD	16
5.3 URVAL.....	17
5.4 UPPLÄGG OCH GENOMFÖRANDE	17
5.5 BEARBETNINGSMETOD	18
6. RESULTAT	20
6.1 RESULTAT AV ENKÄT	20
6.1.1 <i>Intresset för idrott och hälsa</i>	21
6.1.2 <i>Fysiska aktiviteter</i>	22
6.1.3 <i>Elevernas tankar om samundervisning</i>	24
6.2 RESULTAT AV OBSERVATIONER.....	24
6.2.1 <i>Observation 1</i>	24
6.2.2 <i>Observation 2</i>	25
6.2.3 <i>Observation 3</i>	25
6.2.4 <i>Observation 4</i>	26
6.2.5 <i>Observation 5</i>	26
6.2.6 <i>Observation 6</i>	27
7. DISKUSSION	28
7.1 RESULTATDISKUSSION.....	28
7.2 METODDISKUSSION	32
8. SAMMANFATTNING	33
9. REFERENSER	34
BILAGA 1	36
BILAGA 2	37

1. Inledning och bakgrund

Uppsatsen handlar om elevers syn på idrottsundervisningen ur ett genusperspektiv, där meningen är att få veta hur det ser ut bland flickor och pojkar på högstadiet idag när det gäller idrott och hälsa. Med elevers syn på idrott och hälsa avses vad eleverna tycker om idrottsinnehållet när det gäller de fysiska aktiviteterna, och vad eleverna har för inställning till ämnet i sin helhet.

Det har forskats om elevers syn på idrotten som helhet och dess fysiska aktiviteter och enligt den Nationella utvärderingen av grundskolan från 2003, så är det stor skillnad mellan pojkars och flickors attityd och intresse till de olika fysiska aktiviteterna inom ämnet idrott och hälsa. Pojkar har större intresse för bollspel medan flickorna gärna ser andra aktiviteter som till exempel dans som intressanta.

Undersökningar av Larsson & Redelius (2004) visar att intresset för aktiviteten bollspel är högst för pojkar totalt sett, men även många flickor tycker att bollspel är en viktig aktivitet i ämnet idrott och hälsa. Inställningen till idrott och hälsa i sin helhet visar sig vara större för pojkar än för flickor i grundskolans senare del, även om intresset dalar lite då eleverna blir äldre. Pojkarnas större intresse för idrott kan enligt den Nationella utvärderingen av grundskolan (2003) bland annat bero på killarnas högre vilja att konkurrera och tävla.

I Lpo 94 står det att "ett grundläggande syfte med ämnet är också att skapa förutsättningar för alla att delta i olika aktiviteter på sina egna villkor, utveckla gemenskap och samarbetsförmåga samt förståelse och respekt för andra" (Utbildningsdepartementet, 1998).

2. Syfte

Syftet är att undersöka vad elever i grundskolans senare del har för inställning till ämnet idrott och hälsa, när det gäller intresset för ämnet och dess innehåll ur ett genusperspektiv. Hur upplever eleverna de fysiska aktiviteterna under idrottslektionerna?

3. Bakgrund

Uppsatsen börjar med att beskriva vad som står i läroplaner och kursplaner om genusperspektiv i skolan. Bland annat behandlar bakgrunden i arbetet begreppet genus och hur det såg ut bland flickor och pojkar på idrottslektionerna förr i tiden. Bakgrunden lyfter fram tidigare forskning om elevers inställning till ämnet idrott och attityden till idrottsaktiviteterna, samt elevernas och lärarnas syn på genusperspektivet under idrottslektionerna.

3.1 Vad säger läroplanen om genusperspektivet?

Läroplanen består av skolans värdegrund och uppdrag. Skolans uppdrag enligt läroplanen är bland annat att skolan ska aktivt och medvetet underlätta flickor och pojkars lika rätt och möjligheter. Läroplanen visar hur viktigt det är att flickor och pojkar bemöts och uppskattas i skolan. De ska uppskattas och bemötas på lika villkor. Elevernas uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt har att göra med de krav och förväntningar som ställs på dem. Skolan har då ett ansvar att verka för att ta bort den traditionella synen på könen, vad som är manligt och kvinnligt. I skolan ska det ges utrymme att utveckla sin förmåga oberoende av könstillhörighet (Utbildningsdepartementet, 1998).

Läroplanen lyfter fram att läraren ska arbeta för att se till att elever oavsett kön ska få inflytande på undervisningens innehåll, och läraren ska se till att flickor och pojkar får lika stort utrymme i undervisningen. Läroplanen visar också att varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, de ska få känna växandets glädje och eleverna ska känna att de får en tillfredsställelse av att utvecklas och övervinna svårigheter (Utbildningsdepartementet, 1998).

3.2 Vad säger kursplanen i idrott och hälsa om genusperspektivet?

Kursplanen beskriver syftet och innehållet i ämnet idrott och hälsa. Idrott och hälsa är en viktig del av elevernas skoltid, då ämnet är till för att ge kunskaper om fysiska, psykiska och sociala förmågor. Ämnet idrott och hälsa ska väcka intresse och nyfikenhet för nya aktiviteter. Det ska skapas förutsättningar för alla att delta på de olika fysiska aktiviteterna på sina egna villkor. Lärarens roll är att motverka diskriminerande föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt (Skolverket, 2000).

”Undervisningen ska vara upplagd så att kön, könsidentitet och fysiska förutsättningar respekteras och eleverna ska känna till hur olika kroppsideal är kopplade till kön” (Skolverket, 2000).

3.3 Begreppet genus och genusteorier

Genus är något vi människor har konstruerat och man tittar på vad som är kvinnligt och manligt (Thurén, 2003).

Genus omfattar vårt kulturella, sociala och biologiska kön. Det är vad det sociala systemet och kulturella arvet format oss till. Genus är ett komplext begrepp som måste ses och förstås som något som integreras med kultur, historia, religion, klass, samhällsliga och etniska faktorer (Svaleryd, 2002).

Enligt Connell (2002) kan man inte se på kvinnligt och manligt som något naturligt givet utan människor konstruerar sig själva som maskulina och feminina. Alla intar en plats i genusordningen och förhåller sig till den genom att uppträda på ett visst sätt genom hela livet. Genusskillnader är inte något som bara finns utan det är något som inträffar med tiden och som kan tas bort eller tonas ner i de tidiga åldrarna.

Utvecklingen av genus sker enligt Kjellberg (2004) när pojkar och flickor får bekräftelse. Flickor får sin identitetsutveckling av intimitet, förtrolighet, närhet som kallas det privata rummet. Pojkar får sin identitet genom det offentliga rummet som bland annat är prestationer och hierarki. Vuxnas förväntningar förmedlas till barnen genom bland annat beteende, språk och kroppsuttryck och det finns ett genussystem som innebär en hierarki där pojkarna är högst upp och flickorna är lägre, detta visar sig speciellt i skolan.

3.4 Hur såg idrottens genusperspektiv ut förr i skolan?

Gymnastik skrevs in som obligatoriskt ämne år 1820. Undervisningen som bedrevs var militärisk, den ansågs som tuff och stel. Flickorna hamnade lätt i skymundan och kunde inte delta på samma villkor som pojkarna, då ämnet främst var ämnat för pojkarna. Det var i början av 1900-talet som idrottsundervisningen verkligen tog fart på grund av bättre lokaler och utbildade lärare. År 1919 döptes ämnet om till ”gymnastik med lek och idrott”. För första gången blev lek och idrott viktiga medel för uppfostran (Meckbach & Söderstöm, 2002).

Under den här tiden var det mycket vanligt med särundervisning, det vill säga en uppdelning mellan pojkar och flickor på idrottslektionerna. Flickorna ägnade sig åt flickaktiviteter som till exempel dans och pojkar åt pojkaktiviteter som ansågs vara olika typer av bollspel (Skolverket, 2002).

Gymnastikundervisningen var könsuppdelad från 12-13 års ålder. Flickor hade kvinnliga idrottslärare och pojkar hade manliga idrottslärare, uppdelningen gällde även många andra skolämnen (Carli, 1995).

När parallellskolsystemet (olika skolor fungerar parallellt) avskaffades och LGR 62 skrevs kunde alla barn gå tillsammans i samma skola. Det skulle ges en jämbördig utbildning oavsett vistelseort och kön. Detta ledde till regler om samundervisning, men det gällde inte för gymnastik. Idrotten var det sista ämnet i skolan som tog steget över till samundervisning, men kunskapen om en gemensam undervisning var låg (Carli, 2004).

I Lgr 80 ändrades kraven och det skulle bli en jämlikhet mellan pojkar och flickor i idrottsundervisningen. Undervisningen skulle ske på lika villkor med pojkar och flickor tillsammans. När Lgr 80 ersattes av Lpo 94 ändrades ämnets namn till idrott och hälsa, och gick från en prestationsbaserad syn till en mer hälsoinriktad syn på idrotten (Meckbach & Söderstöm, 2002).

3.5 Elevers inställning till idrott och hälsa

En undersökning om Skolämnet idrott och hälsa i Sveriges skolor 2002 visar att pojkar tycker att det är roligt på idrotten eftersom de får visa vad de kan, de får känna sig duktiga, trygga och är inte rädda. Flickorna däremot känner sig ofta klumpiga, dåliga och i mindre utsträckning duktiga. Majoriteten av pojkarna känner att de får den uppmärksamhet och hjälp som de behöver, medan flickorna upplever motsatsen.

Den Nationella utvärderingen om idrott och hälsa i grundskolan 2003 visar att majoriteten av eleverna tycker att idrott och hälsa är ett intressant ämne. Enkätundersökningar genomfördes på 20 grundskolor och 10 gymnasieskolor där mätningarna utfördes på klasser i årskurs 6, 9 och på gymnasiet. 946 elever gjorde undersökningen, och uppdelningen mellan pojkar och flickor blev jämn. Undersökningen visade att 87 procent av eleverna i årskurs sex tycker att ämnet idrott och hälsa är intressant. Intresset för ämnet i årskurs nio och gymnasiet är 75 procent vilket är lägre än årskurs sex. Intresset för ämnet idrott och hälsa är också enligt undersökningen högre för pojkar än för flickor. Det eleverna tycker är särskilt viktigt i ämnet

idrott och hälsa är att ha roligt och att få röra på sig. I grundskolan belyste eleverna att det är betydelsefullt att lära sig samarbeta.

I årskurs sex visar den Nationella undersökningen från grundskolan 2003 att det är viktigt att få ett bättre självförtroende i idrotten för eleverna. Det visade sig också vara viktigt att eleverna får känna att kroppen duger, och att de får prova på många fysiska aktiviteter och att de får springa av sig. En lite del lyfter fram att det är viktigt att få tävla och lära sig konkurrera, men pojkarna framhåller ändå detta oftare än flickorna.

Idrott och hälsa uppfattas av eleverna som ett mycket roligt skolämne, men intresset dalar lite desto äldre eleverna blir. I grundskolans senare år visar undersökningen att vissa teoretiska ämnen är minst lika roliga som idrott och hälsa för eleverna. Eleverna som uppfattar ämnet som roligt tycker det är ett skönt avbrott i den vanliga undervisningen. De finner en belåtenhet i att röra på sig och trötta ut sig. Eleverna som tycker ämnet är mindre roligt anger ofta en aktivitet som tråkig, eller att de själva inte är så bra på just den aktiviteten (Larsson & Redelius, 2004).

Enligt den Nationella utvärderingen om idrott och hälsa 2003 är ämnet idrott hälsa mest intressant för pojkarna i årskurs sex. 69 procent av killarna tycker att idrott och hälsa är ett intressant ämne, jämfört med flickorna i årskurs sex som har ett intresse på 52 procent av ämnet idrott och hälsa.

3.6 Elevers inflytande på lektionerna

Enligt undersökningen om Skolämnet idrott och hälsa i Sveriges skolor 2002 upplever pojkar att de har större inflytande på idrottslektionerna, medan flickorna känner att de inte har samma påverkan på idrottslektionen. Pojkarna hörs mer än vad flickorna gör och får på så vis mer uppmärksamhet av läraren än flickorna. Detta leder till att pojkarna får större inflytande på lektionerna. Pojkarna uttrycker sitt missnöje högt över att behöva utöva en övning som ligger mer åt flickornas intresse till exempel redskap och dans.

Undervisning i idrott och hälsa ska ta hänsyn till elevers olika förutsättningar och bidra till ökad jämställdhet genom att ta hänsyn till de könsskillnader som finns mellan flickor och pojkar angående fysisk förmåga, skaderisk och kroppsuppfattning. Alla elever ska kunna delta i undervisningen och kunna utvecklas på sina egna villkor (Utbildningsdepartementet, 1998).

3.7 Vilka aktiviteter har varit och är vanligast i ämnet idrott

1968 presenterades en studie som undersökte idrottsämnet i grundskolan. Denna studie fokuserade på läroplanens huvudmoment i ämnet idrott.

Resultatet av den studien visade att gymnastik var den vanligaste fysiska aktiviteten med 33,5 procent. Bollspel hade en frekvens på 29 procent och friidrott var tredje vanligaste med 16,7 procent. De tre huvudmomenten tog nästan upp 80 procent av undervisningstiden medan 20 procent tillägnades övriga aktiviteter.

Enligt Lgr 62 skulle eleverna få en inblick idrottens mångfald, det vill säga möta många typer av aktiviteter. Att prova på idrottens mångfald var ett av huvudsyftena i Lgr 62, det stämde inte alls då de tre stora aktiviteterna dominerade (Larsson & Redelius, 2004).

1984 gjordes en uppföljning av 1968 års undersökning som visade att gymnastik, bollspel och friidrott fortfarande utgjorde den största majoriteten av den schemalagda undervisningen. Skillnaden mot 1968 års studie visade att bollspel var störst med en 38 procentig frekvens, medan gymnastik hade en frekvens på 29,2 procent och friidrott visade sig vara 17,2 procent. Denna statistik lider av samma svaghet som präglade 1968 års undersökning, det vill säga att de tre stora aktiviteterna dominerade. Under en 20 års period hade inte undervisning ändrats märkbart (Larsson & Redelius, 2004).

De fysiska aktiviteter som är vanliga idag är bollspel som har den högsta siffran med 30 procent, därefter kommer gymnastik med 13,8 procent och till sist har fysisk träning gått upp till tredje plats med 13,7 procent av de vanligaste fysiska aktiviteterna i skolan idag (Larsson & Redelius, 2004). Fysisk träning kan innebära till exempel konditions banor och styrketräning.

Siffrorna har inte skiftat speciellt mycket under årens lopp. Skillnaderna beror på materiella förutsättningar såsom tillgångar till bollplaner och simhallar med mera. Tillgång på gymnastiksalar har spelat en stor roll under årens lopp, speciellt under början av 1900-talet där det inte fanns en stor tillgång till dem.

Bakomliggande orsaker till de olika idrottsaktiviteterna under årens lopp är kursplaner och läroplaner, undervisningens innehåll, materiella förutsättningar och påverkan från intressegrupper som idrottsorganisationer och föreningar (Larsson & Redelius, 2004).

Enligt den Nationella utvärderingen av idrott och hälsa 2003 är den klart vanligaste aktiviteten på idrottslektionerna bollspel, men lärarna tycker inte bollspel är lika viktiga som de är vanliga, då lärarna ser andra fysiska aktiviteter som väsentligare. På frågan om de

vanligaste fysiska aktiviteterna kommer lekar på andra plats och motion och fysisk träning på tredje plats.

3.8 Idrott i skolan och på fritiden

Idrottslärare hävdar att idrottsundervisningen ska vara annorlunda mot föreningslivet. Idrottsaktiviteter ska vara sådana som ger rörelseglädje och kunskap om hälsa istället för tävling och prestation som de finns i föreningslivet. Det har gjorts en studie som visar att elever ser idrottsundervisningen och idrotten som finns på fritiden som samma sak (Engström & Redelius, 2002).

Karlefors (2002) påpekar att i grundskolan består idrottsaktiviteterna av olika idrottsgrenar som liknar de tävlingsaktiviteter som eleverna utövar i på fritiden. Avsikten med skolidrotten är inte att tävla och kora en vinnare, utan den ska ge kunskaper och möjligheter att sköta sin egna fysiska hälsa. Utrymmet för de vanliga bollspelen är inte lika självklar med den mer hälsoinriktade kursplanen.

3.9 Elevers attityder till fysiska aktiviteter på idrotten

Enligt den Nationella undersökningen om idrott och hälsa 2003 så finns det aktiviteter som ger högre deltagande och är mer populära bland flickor än hos pojkar. Undersökningen visar att det är många fysiska aktiviteter som både flickor och pojkar medverkar och tycker är roliga, oavsett vad det är för aktivitet så är deltagandet högt för båda könen. Den aktivitet som flickorna har högst deltagande i är aerobics och dans medan pojkar tycker mer om bollaktiviteter. Bollaktiviteter ger det näst högsta deltagandet bland flickor efter dans och aerobics.

Den näst mest populära aktiviteten hos pojkar är styrka, kondition och banor, men det är inte i närheten så populärt som bollaktiviteter. Styrka och kondition är dubbelt så populärt bland pojkar som hos flickor. Redskapsgymnastik ger högre deltagande bland flickor än hos pojkar. För övriga aktiviteter är det en större spridning bland flickor än bland pojkar, flickgruppen är mer flexibla i detta avseende.

Elevernas bild av idrott är starkt könsrelaterat och det framkommer när eleverna själva får välja vad de ska göra på idrotten. Pojkarna väljer gärna fotboll, ishockey och bordtennis samtidigt som flickorna väljer ridning, konståkning och simning.

Det har gjorts en undersökning om attityder till aktiviteter som visar att pojkar och flickor följer normerna på vad som är lämpliga idrotter för pojkar och flickor. Pojkarna valde lagsporter och flickorna valde en idrott där de använde sin kropp som uttrycksmedel, som till exempel dans (Engström & Redelius, 2002).

Enligt den Nationella undersökningen av idrott och hälsa 2003 så är det viktigt att notera att aktiviteter som är populärast bland pojkar mestadels är bollspel, bollspelsaktiviteterna är också vanligast under lektionerna. Aerobics och dans som ger högt deltagande bland flickor är inte alls speciellt vanlig i idrottsundervisningen.

3.10 Genusperspektiv och idrottsundervisning

I skolorna idag finns stora skillnader mellan pojkar och flickor vad det gäller beteende och även uppmärksamhet som lärarna ger de olika grupperna. Enligt Annerstedt visar Griffin olika exempel från sin forskning:

- Lärare agerar olika mot pojkar respektive flickor i undervisning, till exempel får pojkar beröm för sina resultat och flickorna beröm för sina försök.
- Idrottsaktiviteter som dans och gymnastik har minskat i klasser med samundervisning
- Manliga lärare klagar oftare över att undervisa flickor och tvärtom
- Lärare delar ofta in klasser i grupper efter kön
- Elever tenderar att agera mer seriöst då det är aktiviteter som anses mer passande för det egna könet (Annerstedt, 2001).

Håkan Larsson (2001) har gjort en kvalitativ undersökning om vad flickor och pojkar har för inställning till idrott. Han kom fram till att ungdomarna har en syn på idrott utifrån ett genusperspektiv. Flickor sägs delta på grund av den gemenskap som finns i idrott, eller för att möjligheten att utveckla en snygg och vältränad kropp. Pojkar deltar för att de vill tävla, prestera och bli duktiga. Flickorna uppfattas av pojkarna som mer passiva och konfliktfyllda, och har svårt att handskas med konkurrens inom gruppen. Flickorna uppfattar pojkarna som enkla att ha och göra med samt att pojkarna konkurrerar på rätt sätt enligt flickorna.

En undersökning visar hur eleverna konstruerar genus i relation till idrott. Eleverna menar att idrott något som är på allvar, seriöst, målinriktat, regelstyrt och där tävlingsmomenten är en central del i undervisningen (Larsson, 2001).

Eleverna beskriver ämnet idrott och hälsa som något där pojkar och flickor ska ha idrottsundervisningen var för sig, uppdelade i grupper. Eleverna särar på lek och idrott, de tycker att lek är något man får göra vad man vill på under olika förhållanden. Eleverna tycker idrott är något som är på allvar och mer strukturerat än lek (Engström & Redelius, 2002).

Undersökningar visar att pojkar generellt sett är mer inställda på resultat och prestation än vad flickor är. Pojkarna har idrotten som något som ger livet meningen, idrotten förstärker deras identitet med att vara med i lag och att prestera. Flickornas roll har traditionellt sett inte varit kopplad till att prestera eller att uppfostras med idrott (Mogren & Trosell, 1993).

Skolan måste utforma en undervisning som kan stimulera alla elever. Att låta alla elever utvecklas i egen takt. I ämnet idrott och hälsa måste eleverna uppleva en trygghet i idrottssalen och de ska känna att de har samma möjligheter att utvecklas (Imsen, 2000).

3.11 Spelet mellan könen

Historiskt sett har föreställningar om idrott hämtas från tävlingsidrotten, då den är gjord för män och har utvecklats av manliga idéer och manliga ideal. Kvinnor har inte varit med och påverkat det idealet särskilt mycket ur ett historiskt perspektiv, då kvinnor skulle ägna sig åt annat än idrott. Kvinnor som ägnade sig åt idrott blev till en början sedda som märkliga, då idrottandet var något som var tabu för dem (Engström & Redelius 2002).

Birgitta Fagrell lyfter upp spelet mellan könen, och skriver om hur man blir inplacerad i könskategorierna kvinna eller man direkt från början. Dessa spelregler mellan könen är hämtade från föreskrifter, regler, attityder och normer som finns om kvinnligt och manligt i samhället (Engström & Redelius, 2002).

Spelreglerna blir kollektiva föreställningar om hur vi ska bete oss som kvinnor och män. När man har accepterat spelreglerna mellan könen är vinsten att man har lärt sig innebörden av hur det är att vara en normal kvinna eller man. De som inte klarar av spelreglerna får betala ett pris för det genom att vara annorlunda, men ibland kan de som inte följer spelreglerna visa att de är felaktiga vilket leder till en ändring av spelreglerna. Ändringen leder till en ny version av spelet mellan könen (Engström & Redelius, 2002).

4. Problemprecisering

I bakgrunden så framgår det att eleverna tycker att bollspel är roligast och att det utgör majoriteten av undervisningen. Studien visar även på flickor och pojkars uppfattning om idrott, med detta som utgångspunkt har följande problemformuleringar ställts:

- Vad har pojkar och flickor för inställning till ämnet idrott och hälsa i högstadiet?
- Vilka skillnader finns mellan pojkar och flickor när det gäller intresset för de olika fysiska aktiviteterna?
- Har flickorna samma möjlighet att delta som pojkarna i idrottsundervisningen?
- Vill eleverna att det ska vara samundervisning?

5. Empirisk del

När jag valt ämne och bestämt vilka skolor som jag skulle göra undersökningen på beslutade jag mig för att använda enkätundersökningar, då jag ville involvera många individer för att få ett tillförlitligt resultat. För att följa upp resultatet med enkäter bestämde jag mig också för att göra observationer.

5.1 Teoretiska och metodologiska utgångspunkter

Som teoretisk utgångspunkt har jag valt Säljö som menar att i ett sociokulturellt perspektiv ser man på betydelsen av relationerna mellan människors lärande och handlande. Vi människor lär genom interaktion mellan varandra i olika sammanhang. Man ser även på hur individer och grupper utnyttjar sina fysiska och kognitiva resurser i samspel med andra (Säljö, 2000).

På idrottslektionerna arbetar eleverna tillsammans och dra nytta av varandras kunskaper, både i grupp och individuellt.

De fyra huvudkraven inom de forskningsetiska principerna är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet

- Informationskravet – deltagarna får information om syftet med undersökningen.
- Samtyckeskravet – deltagarna medverkar frivilligt i undersökningen.
- Konfidentialitetskravet – uppgifterna om de medverkande ska förvaras så att de är oåtkomliga för obehöriga.
- Nyttjandekravet – Uppgifterna om de medverkande får endast nyttjas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002).

Jag följde de fyra huvudkraven ovan när enkäterna delades ut. Elevernas anonymitet försäkrades då de inte behövde skriva namn eller vilken skola de tillhörde. Innan jag delade ut enkäterna berättade jag också vad enkäten hade för syfte, och att eleverna skulle få vara anonyma i sina svar.

5.2 Metod

När jag bestämde mig för att skriva om elevers syn på undervisningen i idrott och hälsa granskade jag tre högstadieskolor i Jönköpings kommun. Skolorna ligger en bit utanför Jönköping i två mindre orter. Jag valde högstadiet för att jag har varit ute på många högstadieskolor och har haft en del funderingar på elevers syn av idrottsundervisningen på det stadiet.

För att få det bästa resultatet väljer jag att göra undersökningen genom kvantitativa metoder som är enkäter, och genom observationer för att få ett tillförlitligare resultat. De kvantitativa undersökningarna har positiva egenskaper för att de ger ett bredare perspektiv på undersökningen och resultatet framträder då även ur respondenternas perspektiv. Till kvantitativa metoder hör till exempel experiment, test, prov och enkäter och utmynnar i numeriska observationer (Backman, 1998).

Kvantitativa undersökningar ger svar som lätt kan omarbetas till siffror. Forskaren har i förväg goda kunskaper om problemet, tänkbar respons och betraktar problemet ur ett utifrån perspektiv. Innehållet i enkäten ska vara konkret och bekant för respondenterna (Bryman, 2001).

Sex stycken observationer har genomförts, där en klass i varje årskurs studeras två gånger för en jämförande analys om hur eleverna beter sig på idrottslektionen. Observationerna är gjorda utifrån observationsfrågorna som bland annat lyfter fram om det finns någon skillnad i lärarens sätt att instruera eleverna? (se bilaga 2). Observationerna utfördes för att få större bredd på resultatet och för att jämföra enkäternas resultat med observationerna.

Jag använder mig av öppna observationer som betyder att eleverna och lärarna är medvetna om att jag observerar deras idrottslektion (Bell, 2000). I och med att både enkäter och observationer genomförs kan resultatet jämföras, för att få reda på om eleverna agerar som de svarat i enkäterna.

Viktigt att ta upp är att tiden för min undersökning inte var den bästa i och med att det var några veckor innan sommarlovet och eleverna hade mycket och göra runtomkring med musikalerna och andra aktiviteter, vilket ledde till att klasserna inte alltid var fullständiga.

Efter att information har samlats in analyseras de utifrån syftet och resultatet kopplas till teorin som är studiens utgångspunkt.

5.3 Urval

För att få ett relevant svar på elevers syn på idrottsundersökning delades 150 stycken enkäter ut. Det blev bortfall på sex stycken elever på grund av ofullständiga svar på enkäterna. Enkäter gjordes av 74 pojkar och 70 flickor. Av dem som svarade var det 43 elever som gick i årskurs sju, 35 elever som gick i årskurs åtta och 66 elever som svarade gick i årskurs nio.

Enkätundersökningen gjordes klassvis, alltså den klass som var tillgänglig under vissa tider och om läraren kunde tänka sig att ta lite av sin lektionstid för att låta eleverna svara på enkäterna. De var alltså inte utvalda klasser som fick enkäterna utan urvalet gjordes slumpvist.

Tanken var ändå att det skulle vara ungefär samma mängd klasser i de olika årskurserna som gjorde enkäterna. Nu blev det ändå en skillnad av antalet elever i årskurserna, dels för att det var en stor frånvaro i vissa klasser samt på grund av andra aktiviteter. Detta påverkade dock inte resultatet, då det bara var ett bortfall på sex stycken elever. Det jag märkte var att många av eleverna utövar idrott på sin fritid, då föreningslivet är stort i de här kommunerna.

5.4 Upplägg och genomförande

Min undersökning var kvantitativ i form av enkät. En kvantitativ studie har fördelar när det görs mätningar, då den kan förstora urvalet så att svaren representerar en större grupp (Lekvall & Walbin, 2001).

Enkäterna som delades ut omfattar sju stycken frågor (se bilaga 1), alla frågor är utformade ur ett genusperspektiv och visar elevers syn på idrott i olika aspekter. Enkätens utformning är strukturerad och har fasta svarsalternativ för att underlätta för eleverna och för bearbetning av svaren. Genom enkäten kan svar ges om elevernas syn på ämnet idrott och hälsa både allmänt och innehållsmässigt. Enkäten ger möjlighet för respondenterna att i lugn och ro i egen takt fundera över sina svar (Ejlertsson, 1996).

Jag är medveten om att vissa svarsalternativ inte nödvändigtvis behövde passa in om eleverna hade andra tankar och funderingar, därför gavs det möjlighet på vissa frågor att själv fylla i ett eget svarsalternativ. Jag gjorde en pilotstudie av min enkät på en klass i årskurs sju, då det fanns möjlighet att ge feedback på hur frågorna var upplagda och om de förstod dem. Testen av enkäten ledde inte till några ändringar av frågorna, då alla elever förstod vad jag ville ha svar på. Genom att genomföra en pilotstudie så får man en chans att ändra på

frågornas innehåll och dess formuleringar inför själva undersökningstillfället (Patel & Davidsson, 1994).

Innan enkäten delades ut fick eleverna information om undersökningens innehåll. Detta gjorde jag för att göra det så tydligt som möjligt för eleverna och för att få relevanta svar. De fick även information om att endast fylla i ett alternativ på varje fråga med svarsalternativ.

I samband med att enkäten delades ut förklarades att det var en individuell uppgift och att de inte fick jobba i grupp eller ta några gemensamma beslut. Eleverna handledes också om enkätens innehåll och arbetet i sin helhet. Jag fick även säga till eleverna att läsa uppgifterna noggrant, då det var många alternativ och frågorna bara krävde ett svar. Det behövdes också klargöras att det inte handlade om något prov som några elever trodde.

Det jag tittade på under mina observationer var hur eleverna, både pojkarna och flickorna känslomässigt reagerade utifrån lektionsinnehållet. Jag observerade även om pojkarna hade mycket inflytande på innehållet och på lektionen i övrigt, och hur detta påverkade flickorna. Jag betraktade också hur läraren instruerade pojkarna och flickorna, för att se om det var någon skillnad i lärarens förhållningssätt till eleverna.

De lärarna som observerades var en manlig och en kvinnlig lärare. Den manliga läraren är 42 år, gift och har 3 barn. Han har arbetat som idrottslärare i 15 år varav fem år på den skolan som är med i undersökningen. På fritiden är han involverad i föreningslivet på den ort där han bor. I sin ungdom spelade han handboll. Den kvinnliga läraren är 28 år och sambo. Hon har arbetat som idrottslärare i fyra år varav ett år på skolan i undersökningen. På fritiden spelar hon fotboll och tränar ett fotbollslag för flickor. Den manlige läraren undervisar i årskurs sju och åtta i undersökningen och den kvinnliga läraren undervisar i årskurs nio.

5.5 Bearbetningsmetod

Att sammanställa enkäterna i löpande text och i tabeller tydliggör resultatet och det blir mer lättöverskådligt att se vad enkäterna ger för resultat. Analysen har gjorts genom att titta på spridningen på enkätsvaren och analysera elevernas svar utifrån dessa.

För att räkna resultatet av enkäterna använde jag Spss som är ett statistikprogram. Spss är ett välkänt statistikprogram som används över hela världen vid forskning och undervisning. I Sverige är programmet ett av de mest ledande vid universitet och högskolor. Först lägger man in alla svar på enkäterna genom att koda frågorna med siffror. Sedan kan man göra olika

tabeller av resultatene. De sex bortfallene som forekom pa'verkade dock inte studien i sin helhet (Whalgren, 2005).

6. Resultat

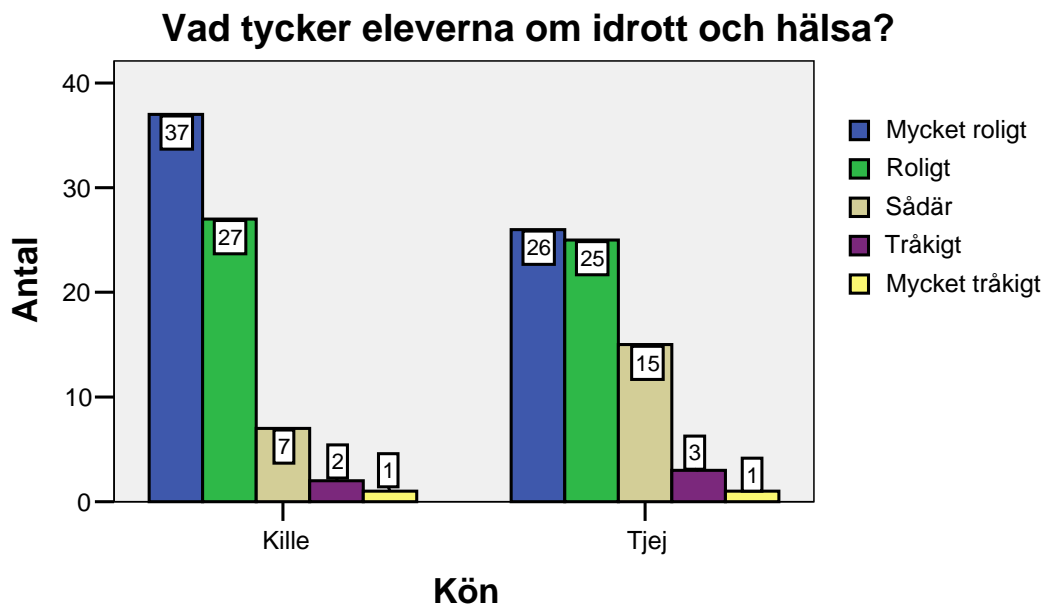
6.1 Resultat av enkät

Frågorna delas in i tre olika rubriker, där det första området behandlar intresset för idrott och hälsa. Det andra området hanterar de fysiska aktiviteterna i idrott och hälsa, och den tredje rubriken tar upp samundervisning på idrottslektionerna. Alla frågor redovisas inte, eftersom alla frågor inte är relevanta för undersökningens resultat.

Jag har valt att inte redovisa alla frågor för att de inte har med uppsatsen att göra, de skrevs på grund av tidsbrist, då jag inte hade helt klart för mig hur jag skulle behandla området. Tiden för undersökningen var i samband med sommarlovet. De frågor som inte har besvarats är: Hur bedömer du aktiviteternas kvalitet under idrottslektionerna på din skola?, Är en idrottslektion lika viktig som en lektion i något av de övriga skolämnena för dig?, Om du var rektor på skolan och fritt fick förändra undervisningen på vilket sätt hade du då förändrat idrottslektionerna? (se bilaga 1)

6.1.1 Intresset för idrott och hälsa

Figur 1

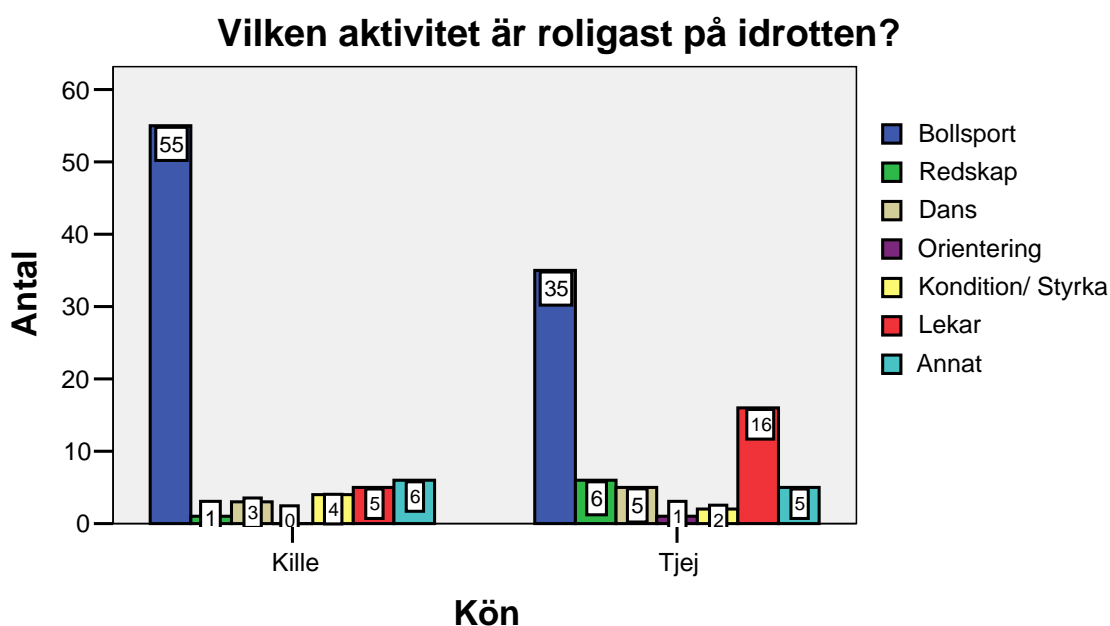

Figuren visar antalet elever som är intresserade av idrott och hälsa, tendenserna är tydliga med 50 procent av pojkarna som tycker idrott och hälsa är mycket roligt. Det går att jämföra med flickorna, där 37 procent tycker att idrott och hälsa är ett mycket roligt ämne. Det är de högsta staplarna i figuren. De elever som tycker att ämnet är roligt är jämt fördelade med 37 procent för pojkarna och 35 procent för flickorna. Flickorna har en mer negativ inställning till idrott med svaren sådär, tråkigt och mycket tråkigt. 27 procent av flickorna har en mer negativ inställning, ställt mot pojkarna som har svarat med 13 procent.

6.1.2 Fysiska aktiviteter

Syftet i undersökningen är att få veta vad eleverna tycker är ett bra innehåll på idrottslektionerna, när det gäller de fysiska aktiviteterna. Majoriteten av frågorna på enkäten handlade om de fysiska aktiviteterna.

Figur 2

Av figuren visas det att bollspel är den roligaste fysiska aktiviteten. 74 procent av pojkarna tycker att bollspel är den roligaste aktiviteten, medan 50 procent av flickorna tycker att bollspel är roligast. För övrigt visar figuren att flickorna har en mer flexibel syn på aktiviteter där lekar utgör den näst största aktiviteten med 29 procent. Den tredje roligaste aktiviteten för flickorna är redskap som är vanlig till nio procent. Pojkarnas näst största aktivitet är annat, som syftar på andra roliga fysiska aktiviteter. Med annat har eleverna svarat med följande aktiviteter: Friidrott, höjdhopp, de mesta är roligt, inget är roligt och två pojkar har rugby som sin roligaste aktivitet. Pojkarnas tredje roligaste aktivitet är lekar med en frekvens på sju procent. Det flickorna har svarat på annat är: Simning, allt utom orientering och tre flickor har svarat att allt är roligt.

Figur 3

Finns det någon annan aktivitet som gör idrottslektionen mer intressant?

			Kön	
			Kille	Tjej
Svar	Ja	Antal	8	17
		%	10,8%	24,3%
	Vet ej	Antal	37	50
		%	50,0%	71,4%
	Nej	Antal	29	3
		%	39,2%	4,3%
Total	Antal	74	70	
	%	100,0%	100,0%	

En följdfråga fanns (se bilaga 1) för dem som svarade ja, då fick de skriva själva om det finns aktiviteter som skulle göra idrotten intressantare, pojkarna hade förslag på fysiska aktiviteter som bland annat handlade om styrketräning, rugby, cykling och självförsvar. För flickornas del handlade de aktiviteter som skulle göra idrotten roligare om simning, Friskis och svettis pass, ridning och nio stycken ville att de skulle vara aerobics.

För flickornas del kan svaret på enkäten ha varit ledande då aerobics är ett exempel i frågan. (se bilaga 1)

Figur 4

Ska bollspel utgöra den största delen av idrottstimmarna?

			Kön	
			Kille	Tjej
Svar	Rätt	Antal	47	40
		%	63,5%	57,1%
	Fel	Antal	12	11
		%	16,2%	15,7%
	Vet inte	Antal	15	19
		%	20,3%	27,1%
Total	Antal	74	70	
	%	100,0%	100,0%	

På frågan om bollspel ska utgöra den största delen av idrottstimmarna så tycker 64 procent av pojkarna det, ställt mot flickornas svar på 57 procent.

6.1.3 Elevernas tankar om samundervisning

Figur 5

			Kön	
			Kille	Tjej
Svar	Oförändrat	Antal	28	29
		%	37,8%	41,4%
	Mer undervisningstimmar	Antal	35	33
		%	47,3%	47,1%
	Mindre undervisningstimmar	Antal	8	4
		%	10,8%	5,7%
	Uppdelning av klassen	Antal	3	4
		%	4,1%	5,7%
Total		Antal	74	70
		%	100,0%	100,0%

Det jag tar upp på den här frågan är om eleverna vill att det ska vara en uppdelning i klasserna. Fyra procent av pojkarna vill att det ska vara en uppdelning, medan sex procent av flickorna ville det.

6.2 Resultat av observationer

Mina observationer är gjorda från ett antal punkter (se bilaga 2) och det jag framför allt observerade var elevernas uppträdande på lektionerna och om pojkarna kunde påverka lektionsinnehållet i större grad än flickorna. Jag tittade på samma klass två gånger med två olika aktiviteter.

6.2.1 Observation ett

Den här årskursen är uppdelad med 16 stycken flickor och sex pojkarna. Läraren samlar alla elever och går igenom vad de ska göra på lektionen. Aktiviteten på lektionen ska vara slagboll, som är ett bollspel där en mjuk boll används som ska slås på med händerna, och poäng fås när bollen går i mål. En av pojkarna påpekade att de skulle få spela hela lektionen.

Eleverna joggar runt i hallen som uppvärmning med fria rörelser. Pojkarna joggar för sig själva och flickorna är uppdelade i grupper när de springer. Lektionen handlar sedan om spel hela den återstående lektionen. Lagen är indelade så att det blir två pojkar i varje lag och det är tre lag. Eleverna är aktiva, men flickorna påpekar hela tiden att vissa av pojkarna ska skärpa sig. Pojkarna är lite omogna i sitt sätt att agera på planen, då de gärna skrattar åt varandra när de slår bort bollen och slår den på varandra. Läraren får gå in och säga till dem och pojkarna som sitter bredvid. Vissa av flickorna är ganska frustrerade och påpekar att det alltid är så här och syftar på pojkarnas agerande. Läraren får lägga mycket tid till att säga till pojkarna under lektionen, och en viss förbättring sker och lektion avslutas med en samling där läraren ger beröm till förbättringen i slutet av lektionen.

6.2.2 Observation två

Den här lektionen behandlade redskap och matta, det är samma årskurs som vid observation ett. Läraren inleder med att instruera eleverna vad de skulle göra på lektionen. Eleverna är vid det här laget missnöjda, några av flickorna och pojkarna frågar om de verkligen måste göra detta. När läraren förklarar att detta är viktigt för att kunna lära känna sin kropp, börjar uppvärmningen som är individuell och efter det framplockning av redskapen. Läraren börjar visa ett grenhopp och gick sedan vidare till att visa kullerbytta och handstående. Övningarna startar sedan, och de flesta går ihop två och två. Redskapen står i hela salen. Flickorna är aktiva vid det här laget och läraren instruerar dem när de provar på övningarna. Två stycken pojkar är med och gör övningarna, medan fyra av pojkarna sitter nere i hörnet av idrottshallen. Läraren ser detta och går ner och säger till dem, de går sedan upp och gör några övningar. Pojkarna sätter sig sedan ner igen. Läraren går runt och visar de aktiva eleverna, mestadels flickor. De två pojkar som var aktiva går sedan ner till de fyra andra pojkarna. Läraren säger inte till dem något mer och lektionen avslutas. Läraren behandlar pojkarna och flickorna lika när han instruerade övningarna, men var tvungen att lägga mycket tid till pojkarna.

6.2.3 Observation tre

Den här lektionen observerar jag en årskurs åtta, och i den här klassen är det 22 elever. Klassen är uppdelad med 10 pojkar och 12 flickor. Läraren inleder lektionen genom att ta närvaro på eleverna. Vissa elever mest pojkar ignorerar läraren genom att prata om annat. De får en

tillrättvisning och lektionen startar med uppvärmning som består av jogging. Vissa av pojkarna tycker att val av uppvärmning är enformig och undrar om de inte ska göra något roligare. Läraren påpekar betydelsen av en bra uppvärmning. Huvudaktiviteten är ultimate frisbee utomhus och lagen indelas i två lag där fördelningen är lika pojkar och flickor. Eleverna accepterar lag indelningen utan protester. Under spelets gång uppmärksammas att pojkarna har en tendens att bara passa till varandra och de flesta flickorna står gärna i en klunga och pratar. Även läraren uppmärksammar detta och bryter spelets gång och tillrättavisar eleverna genom att säga att samarbete med varandra har stor vikt vid betygsättning. Spelet fortsätter med en viss förbättring, då några av flickorna visar att de kan, och pojkarna passar flickorna då och då. Vissa av pojkarna visar med ord och kroppsspråk sitt missnöje när någon flicka får frisbeen och passar fel eller tappar den. De suckar, skäller och gestikulerar när de anser att något har gått fel. Lektionen avslutas med en samling där läraren förklarar han syn på lektionen. Jag tycker att läraren under den lektionen har en lite hårdare ton mot pojkarna.

6.2.4 Observation fyra

Samma årskurs åtta som ovan har en ny lektion. Den börjar på samma vis som förra lektionen där några pojkar stör lärarens försök att ta närvaro. Elevernas närvaro är något mindre än tidigare på grund av sjukdom. Lektionen inträffar på friidrottsbanan där eleverna ska springa testlopp på två kilometer. Uppvärmningen består återigen av jogging ett varv runt banan. Eleverna protesterar inte nämnvärt och loppet börjar. Jag upplever att både pojkarna och flickorna verkar tycka att det ska bli roligt och de har som mål att slå sina gamla tider. Eleverna springer på och de som kommit i mål får välja om de vill spela fotboll eller avsluta lektionen. Jag ser att läraren uppmuntrar och berömmar flickorna mer än pojkarna när de springer. Flickorna uppmuntrar de som fortfarande springer medan de pojkar som har kommit i mål först går och duschar. Lektionen avslutas med att vissa elever tittar om de har förbättrat sig från tidigare år.

6.2.5 Observation fem

Vid det här tillfället observerades en klass i årskurs nio. Klassen består av 12 pojkar och 13 flickor. Läraren tar närvaro och eleverna är tysta och lyssnar. Läraren går sedan igenom att de

ska dansa bugg. Jag ser att både pojkarna och flickorna har gjort det här tidigare och att de tycker att det ska bli roligt. Lektionen börjar direkt utan någon uppvärmning med att läraren visar dansstegen och pojkarna och flickorna lyssnar. Pojkarna ställer sig i en ring och flickorna i en ring bakom pojkarna och sedan paras de ihop och under lektionens gång får de byta partner. Läraren får vara med och dansa då det är en flicka för mycket. Under lektionen visar läraren nya turer som eleverna får öva på. Läraren får under lektionen mestadels instruera pojkarna då de har lite svårt med koordinationen, annars är det en uppskattad lektion för både pojkar och flickor, med mycket skratt.

6.2.6 Observation sex

Jag observerade samma årskurs nio som i observation fem, och lektionen inleder med en samling och genomgång av lektionsinnehållet. På denna lektion ska eleverna ha fysiskträning, i form av stationsträning. De ska arbeta mycket med sin kropp som belastning, eleverna jobbar aktivt på en station i 30 sekunder med två repetitioner, sedan går de vidare till nästa. Efter uppvärmningen som består av ”följa John” går de gå ihop två och två och sprider ut sig på de olika stationerna. Lektionen flyter på bra och alla elever arbetar bra. Det jag uppmärksammar är när eleverna ska dela in sig i par, gör de det utan att protestera. Eleverna delar in sig i par med flickor för sig och pojkar för sig. Pojkarna och flickorna jobbar lika bra under lektionen och det är inga protester från någon av eleverna. Läraren går under lektion runt i salen och berömmar eleverna. Läraren gör ingen skillnad på pojkarna eller flickorna utan ger beröm till både pojkar och flickor.

7. Diskussion

7.1 Resultatdiskussion

Diskussionen är uppbyggd efter förslagen som Patel (1994) ger. Inledningsvis reflektera jag över undersökningen vidare diskuteras resultaten i samma ordning som i resultatbeskrivningen och sedan ges en metoddiskussion.

Syftet med arbetet är att undersöka elevernas inställning till idrott och hälsa som helhet och dess fysiska aktiviteter. Intresset för idrott och hälsa i resultatet av undersökningen stämmer överens med forskningen inom området. Min undersökning visar att ämnet idrott och hälsa är ett mycket roligt eller roligt ämne för båda könen och enligt undersökningar som Larsson & Redelius (2004) gjort visar detta på detsamma, även om intresset dalar lite under grundskolans senare år.

Enligt den Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 beror det stora intresset för idrott och hälsa på att det är roligt att röra på sig, känna att kroppen duger, få ett bättre självförtroende och att få prova på många aktiviteter. En liten del av eleverna påstår enligt den Nationella utvärderingen 2003 att det är kul med idrott för att de får tävla. Jag tror att själva tävlingsmomentet och att få konkurrera skapar ett stort intresse för idrott och hälsa speciellt för killarna. Enligt undersökningar av Engström & Redelius (2002) som handlar om attityder till de fysiska aktiviteterna väljer pojkarna lagsporter på idrottslektionen som är mer tävlingsinriktade, flickorna väljer fysiska aktiviteter där de får använda sin egen kropp som redskap eller uttrycksmedel, till exempel dans.

Det visar sig också av mina undersökningar att pojkarna tycker att idrott och hälsa är ett roligare ämne än vad flickorna tycker. Detta stämmer överens med resultatet från den Nationella utvärderingen från grundskolan 2003 som visar att pojkarna har ett större intresse till idrott och hälsa.

Håkan Larsson (2001) menar att pojkar tycker idrott är roligare än flickor för idrottens tävlingsmoment. För att få upp flickornas inställning till ämnet idrott och hälsa tror jag att det måste vara en större variation av fysiska aktiviteter i ämnet idrott och hälsa, då intresset för ämnet till stor del har att göra med val av fysiska aktiviteter. Enligt den Nationella utvärderingen från grundskolan 2003 så väger intresset till ämnet idrott och hälsa över till pojkarnas favör, detta beror på att aktiviteter som är populära bland pojkarna också är de som är vanligast under idrottslektionerna.

Jag tror det är viktigt att gå från en idrottsundervisning som till stor del innehåller tävling och prestation till en undervisning som ger rörelseglädje och möjligheter att lära sig att på egen hand sköta sin egen hälsa, för att få upp flickornas intresse för ämnet idrott och hälsa. Det måste finnas en skillnad med idrott på fritiden och idrott i skolan.

På frågan som visar vilken fysisk aktivitet som är roligast på idrottslektionen resulterar i att bollspel är den roligaste aktiviteten för både pojkar och flickor, men det är stor variation mellan könen. Flickorna tycker i en större utsträckning att andra fysiska aktiviteter är roliga, medan pojkarna generellt sett nästan bara tycker att bollspel är roligt. Detta stämmer jämförelsevis bra överens med undersökningar från den Nationella utvärderingen från grundskolan 2003 även om den undersökningen koncentrerar sig på elevernas deltagande på lektionerna. Bollspel visar på högst deltagande bland pojkarna. Bollspel är också högt för flickorna enligt den Nationella undersökningen av grundskolan 2003, men även aerobics och dans har ett högt deltagande bland flickorna.

Jag ställer mig frågan om det är vanan av mycket bollspel på lektionen som gör det så populärt? Imsen (2000) menar att skolan måste utforma en undervisning som kan stimulera alla elever och jag tror att om eleverna får prova på en stor variation av fysiska aktiviteter som inspirerar dem, alltså ge dem något som är annorlunda och skild mot den vanliga idrottsundervisningen. Om eleverna får prova på många olika typer av fysiska aktiviteter skulle det ge ett annat resultat på frågan vad som är roligast på idrottslektionen, då det skulle bli en större variation på svaren tror jag. Kursplanen i idrott och hälsa visar på att ämnet idrott och hälsa ska väcka intresse och nyfikenhet för nya aktiviteter.

På frågan om det är någon annan aktivitet som skulle göra idrottslektionen mer intressant syns det tydligt att pojkarna är mer nöjda med idrottsinnehållet överlag än vad flickorna är. Det är en stor skillnad då bara 11 procent av pojkarna mot 24 procent av flickorna tycker att någon annan aktivitet skulle göra idrotten roligare. 40 procent av pojkarna tycker inte att någon annan aktivitet skulle göra idrotten roligare ställt mot bara fyra procent av flickorna. Hur ska idrottsundervisningen tillgodose flickornas behov?

Idag består idrottsundervisningen till stor del av bollspel och pojkarna trivs mycket bra med det, då många av pojkarna inte vill att det ska vara några andra fysiska aktiviteter tillhörande de vanliga på idrottslektionen. Många av flickorna vill däremot förändra idrottsundervisningen, då de i högre grad vill prova på andra fysiska aktiviteter än de vanligaste för att de ska känna sig nöjda med idrottsundervisningen. Det står i läroplanen att läraren ska se till att flickor och pojkar ska få lika stort utrymme i undervisningen (Utbildningsdepartementet, 1998). För att få upp intresset för flickornas del tror jag att det

krävs en mer varierad undervisning. Undersökningar från den Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 visar att aktiviteter som är populärast bland pojkarna också är de som är vanligast under lektionerna.

Den fjärde frågan lyfter upp om bollspel ska utgöra den största delen av idrottstimmarna. Resultatet visar att båda könen vill att den största delen av lektionen ska innehålla bollspel, även om pojkarna framhåller det mer. Det är inte den stora marginalen som jag trodde utan det skiljer bara sex procent mellan pojkar och flickor. Detta kan bero på att många av flickorna på skolorna utför olika typer av bollspels aktiviteter på sin fritid. Om eleverna håller på med idrott på sin fritid så tror jag att de vill att idrotten i skolan också ska innehålla den aktiviteten, så att de kan känna sig duktiga på sin aktivitet, få uppskattning och känna att de får ett bättre självförtroende.

Enligt Annerstedt (2001) tenderar elever att agera mer seriöst då lektionerna innehåller de aktiviteter som anses mer passande för det egna könet. Jag tror att om man skulle jämföra med andra skolor skulle marginalen mellan pojkar och flickor på frågan om bollspel ska utgöra den största delen av idrotten vara större. Detta beroende på att det högstadiet jag gjorde mina undersökningar på hade en stor mängd flickor som spelade bollspel på fritiden.

På frågan om eleverna vill att det ska vara samundervisning, fick eleverna svara på om hur idrottsundervisningen ska bedrivas. Det jag vill ha svar på är om eleverna vill att det ska vara en uppdelning av klasserna mellan könen. Undersökningar från Engström & Redelius (2002) skildrar att elever vill att pojkar och flickor ska ha undervisning var för sig uppdelade i grupper. Detta är inte något som syns i min undersökning, då endast fyra procent av pojkarna och sex procent av flickorna vill att det ska vara en uppdelning mellan könen.

Frågan jag ställer mig är om en uppdelning av könen skulle göra idrott och hälsa och dess fysiska aktiviteter roligare? Enligt eleverna själva så tycker de inte det, men det finns både fördelar och nackdelar med en uppdelning. Fördelen kan vara att pojkarna då kan tävla och prestera utan att tjejerna blir åsidosatta, men då ska de vara annorlunda fysiska aktiviteter för pojkar och flickor. I så fall skulle vi gå tillbaka i tiden till när idrottsundervisningen började i början av 1900-talet och det skulle påverka frågan om jämställdhet.

Det finns ett hälsa perspektiv i idrottsundervisningen idag vilket medför att idrottsundervisningen ska hjälpa elever som inte har kunskapen om hälsa och inte bedriver någon idrott på fritiden hur man sköter sin hälsa. Säljö (2000) menar att i ett sociokulturellt perspektiv ser man på betydelsen av relationerna mellan människors lärande och handlade. Jag tror att samundervisningen är viktig då eleverna lär sig av varandra både när det gäller den fysiska delen och ur hälsoperspektivet.

Observationerna är gjorda för att få ett tydligare svar på syftet och problem preciseringarna. Av observationerna kunde jag se att lärarna ofta tillrättavisar pojkarna och sällan flickorna på grund av att pojkarna högt uttrycker sitt missnöje med aktiviteterna på lektionerna. Den Nationella undersökningen av grundskolan 2003 visar att pojkarna upplever att de har större inflytande på idrottslektionerna. När jag tittade på pojkarnas inflytande kunde jag inte direkt se att läraren ändrade sin lektionsplanering efter pojkarnas vilja, men det var ändå missnöje vid "fel" fysisk aktivitet, detta syns speciellt i observation två. Det jag märkte på lektionerna är den stora mängd uppmärksamhet pojkarna får från läraren i vissa situationer och detta tror jag kan påverka flickornas intresse för idrott och hälsa i sin helhet.

När jag tittade på bollspelen såg jag två företeelser, det första jag uppfattade var att pojkarna gärna passar till varandra för att få ett bättre spel eller de flickor som de anser duktiga. Detta innebär att vissa av flickorna inte är speciellt aktiva då de inte får några passningar. Jag anser att detta kan bidra till det lägre intresset för bollspel från flickornas sida. Det andra jag såg är att det finns en irritation från flickorna gentemot pojkarna för att de var omogna i själva spelet. Det är naturligtvis skillnader i olika klasser på deras sätt att agera, därför anser jag att det är viktigt att läraren förhindrar situationer som påverkar intresset för idrott som till exempel muntliga påhopp och fel kroppsspråk.

Det som motsäger tidigare forskning syns på observation fem där danslektionen uppskattades av båda könen i klassen. Undersökningen från Skolämnet idrott och hälsa i Sveriges skolor 2002 visar att pojkarna uttrycker sitt missnöje högt för att behöva utöva en övning som ligger mer åt flickornas intresse. Detta märkte jag inte av i den här observationen och detta tror jag till stor del beror på hur gruppen fungerar tillsammans och om dans är en naturlig del i undervisningen.

Vid observation fem och sex syntes att läraren fått klassen att tycka det är roligt med idrott och detta tror jag är viktigt, att läraren skapar en sådan trygghet i gruppen så att eleverna vågar prova på alla fysiska aktiviteter. I observation fyra uppmuntrar läraren flickorna mer än pojkarna och det kan bero på vilken grupp det är, om flickorna är duktiga och försöker mer än pojkarna. Löpningen i observation fyra är ett sånt tillfälle, men det motsäger Annerstedts forskning.

Det som Annerstedt (2001) tar upp i sin forskning om att läraren ger beröm till pojkarna för deras resultat och att flickorna får beröm för sina försök är inget som jag observerade. Av observationen kunde jag inte se att läraren delade in grupper efter kön, däremot syntes det att eleverna agerar mer seriöst då det var en passande aktivitet för dem.

7.2 Metoddiskussion

Alla enkätfrågor tar jag inte upp i arbetet, därför att de inte är relevanta för uppsatsen. Att de gjordes var på grund av att tiden inte räckte till, då eleverna snart skulle gå ut på sommarlov. Detta medförde att min planering fick påskyndas och frågorna fick gå ut innan jag hade en riktig klar utgångspunkt. De frågor som jag tog med är ändå lämpliga för uppsatsen i sig.

Många av eleverna är på fritiden aktiva i idrottsföreningar, vilket kan leda till missvisande resultat. Fritidsvanor spelar en stor roll på urvalsgruppen om den är representativ. Det hade med större fördel kunnat vara en undersökning med fler skolor och elever för ett användbarare resultat. Det kunde inte genomföras på grund av tidsbrist, men bilden förstärks ändå med hjälp av observationerna.

Observationerna gjordes för att kombinationen av enkäter och observationer ger ett tydligare resultat. I observationerna fick jag fram intressanta resultat även om det kanske hade varit ännu mera intressant med fler observationer på olika skolor.

8. Sammanfattning

Uppsatsen lyfter fram pojkar och flickors tankar om idrott och hälsa med dess fysiska aktiviteter. I bakgrunden har jag beskrivit attityden till skolidrott med allt som det innebär ur ett genusperspektiv. Genusteorier bearbetas också tillsammans med en tillbakablick på hur det såg ut förr i skolan. I bakgrunden behandlar jag vad som nämns i styrdokumentet och jag tar också upp tidigare undersökningar om elevers syn på idrott och hälsa. För att få ett svar på syftet och problemfrågorna så användes enkäter och observationer. Enkätundersökningen som genomfördes på högstadiet tar upp elevers inställning till idrott och hälsa ur olika aspekter, och i observationen tittade jag på hur pojkar och flickor agerade på idrotten samt lärarens handlande.

Resultatet visar att idrott är ett roligt ämne för båda könen, men intresset är större hos pojkarna. Idrotten idag består till stor del av bollsporter och pojkarnas större intresse för idrott kan bero på mängden bollspel som utförs idag på idrottslektionen, då de har ett större intresse av att tävla och konkurrera. Bollspel är den roligaste aktiviteten för båda könen, men flickorna vill gärna att det ska vara andra fysiska aktiviteter på idrottslektionen förutom bollspel. Undersökningarna visar att flickorna i högre grad vill förändra idrotten än vad pojkarna vill genom en mer varierad undervisning, men varken pojkar eller flickor vill att det ska vara en uppdelning mellan könen på idrottslektionen.

Av observationen kan jag se att läraren har en påverkan på klasserna genom att ge eleverna möjligheter att prova på många fysiska aktiviteter och se till att få en bra sammanhållning i gruppen, detta kan höja motivationen till alla fysiska aktiviteter. Det som också visades var att pojkarna intog en större plats på idrottslektionen som kan ha en påverkan på flickornas attityd till ämnet.

9. Referenser

- Annerstedt, C. (2001) *Idrottsundervisning*. Göteborg: Multicare förlag AB
- Backman, J. (1998) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur
- Bell, J. (2000) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, Alan, (2001) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Carli B. (2004) *The making and breaking of female culture*. Göteborg: ACTA universitatis gothoburgensis
- Carli, B. (1995) *Myt och verklighet*. Ett könsperspektiv på ämnet idrott och hälsa. Tidskrift Gymnastik och idrott, 122(7), 26-36
- Conell, R.W. (2002) *Om genus*. Göteborg: Daidalos AB
- Ejlertsson, G. (1996) *Enkäten i praktiken. En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Engström, L-M., Redelius (2002) *Pedagogisk perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS förlag
- Fagrell B. (2002) "Genus – historien om kvinnligt och manligt" i *Pedagogiska perspektiv på idrott* (red) Engström, L-M., Redelius, K. Stockholm: HLS förlag
- Imsen, G. (2000) *Elevens värld, Introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur
- Karlefors, I. (2002) *Att samverka eller...? Umeå: Umeå universitet*
- Kjellberg, K (2004) *Genusmaskineriet*. Stockholm: Utbildningsradion.
- Larsson H, Redelius K. (red.), (2004) *Mellan nytta och nöje*. Stockholm: Idrottshögskolan
- Larsson, H, (2001) *Iscensättningen av kön i idrott*. Stockholm: Högskoleförlaget vid lärarhögskolan
- Lekvall P, Walbin C. (2001) *Information för marknadsföringsbeslut*. Göteborg: IHM Publishing
- Meckbach, J., Söderström (Lundvall), S. (2002) "Kärt barn har många namn – idrott och hälsa i skolan" i *Pedagogiska perspektiv på idrott* (red) Engström, L-M., Redelius, K. Stockholm: HLS förlag
- Mogren, I., Trosell, L. (1993) *Att spränga gränser*. Farsta: SISU Idrottsböcker
- Nationella utvärderingen av grundskolans skolan, NU-03. Skolverket (2003).
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1440>
- Patel, R & Davidsson, B. (1994) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Skolverket (2000) *Grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Stockholm: Fritzes

- Skolämnet Idrott och hälsa i Sveriges skolor - en utvärdering av läget hösten. Skolverket (2002). <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1118>
- Svaleryd, K. (2002) *Genuspedagogik*. Stockholm: Liber AB
- Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma
- Thurén, B. M. (2003) *Genusforskning* Uppsala: Vetenskapsrådet
- Utbildningsdepartementet, (1998) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna*, Skolverket.
- Vetenskapsrådet, (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.
- Whalgren, L. (2005) *SPSS steg för steg*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1

Pojke   Flicka

Årskurs   7:an   8:an   9:an

Vad tycker du om ämnet idrott och hälsa på skolan?

Mycket roligt   Roligt   Sådär   Tråkigt   Mycket tråkigt

Vilken av följande aktivitet tycker du är roligast på idrotten i skolan?

Endast ett svar.

Bollsport   Redskap   Dans   Orientering   Kondition/Styrka   Lekar
 Annat _____

Hur bedömer du aktiviteternas kvalitet under idrottslektionerna på din skola?

Endast ett svar.

Mycket bra   Bra   Mindre bra   Dåligt

Finns det någon annan aktivitet (t.ex. aerobics) som du tycker skulle göra idrottslektionerna mer intressanta?

Ja, vilka/vilken? _____
 Vet ej
 Nej

Är en idrottslektion lika viktig som en lektion i något av de övriga skolämnena för dig?

Ja
 Vet ej
 Nej, varför inte? _____

Om du var rektor på skolan och fritt fick förändra undervisningen. På vilket sätt hade du förändrat idrottslektionerna?

Oförändrat   Mer undervisningstimmar   Mindre undervisningstimmar
 uppdelning av klassen, tjejer och killar var för sig.

Det är statistiskt bevisat att bollspel utgör den största delen av idrottstimmarna i skolan. Vad tycker du om det?

Rätt
 Fel
 Vet ej

Bilaga 2

Hur uppför sig pojkar och flickor sig på lektionen, vid olika fysiska aktiviteter?

Går det att se om pojkarna har mer inflytande på lektionsinnehållet och lektionen i övrigt?

Hur uppför sig läraren mot pojkar och flickor finns det någon tydlig skillnad i dennes sätt att instruera dem?